

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Cyrlometodějská teologická fakulta

Katedra křesťanské výchovy

LUDMILA GREGŮRKOVÁ

3. ročník – kombinované studium

Obor: Náboženství se zaměřením na vzdělávání a katechetika

**Kající pobožnost ve výchově dítěte ke slavení svátosti smíření
na základě Obřadů pokání**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: doc. Dr. Ludvík Dřímál, Th.D.

Olomouc 2013

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Olomouc 4. 4. 2013

.....
Ludmila Gregůrková

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat všem, kteří mi pomohli při zpracování této bakalářské práce. Zvláště pak mému vedoucímu bakalářské práce doc. Dr. Ludvíkovi Dřímaloovi, Th.D., který mi poskytnul cenné rady a odbornou pomoc. Poděkování patří též mým dětem, příbuzným a přátelům.

ANOTACE

Název práce:	Kající pobožnost ve výchově dítěte ke slavení svátosti smíření na základě Obřadů pokání
Název práce v anglickém jazyce:	A communal penance service in a process of a child education to the Sacrament of Penance celebration according to the Rite for Reconciliation.
Jméno autora:	Ludmila Gregůrková
Jméno vedoucího práce:	doc. Dr. Ludvík Dřimal, Th.D.
Název katedry:	Katedra křesťanské výchovy
Klíčová slova:	Kajícnost, kající pobožnost, svátost smíření
Vlastní anotace:	Bakalářská práce se zabývá identitou, obsahem a významem kající pobožnosti konané s dětmi v souvislosti s jejich výchovou ke slavení svátosti smíření. Práce obsahuje návrhy biblických textů s náčrtem promluvy pro kající pobožnosti.

Obsah

ÚVOD	6
1 SVÁTOST SMÍŘENÍ	7
1.1 ZÁKLADNÍ PRVKY NAUKY CÍRKVE O SVÁTOSTI SMÍŘENÍ.....	7
1.1.1 Svátost smíření v <i>Reconciliatio et Penitentia</i> (1984) a <i>Katechismus katolické Církve</i> (1992).....	7
1.1.2 Svátost smíření v <i>Obřadech pokání</i> (1982)	10
1.2 SVÁTOST SMÍŘENÍ V ŽIVOTĚ DÍTĚTE	12
2 KAJÍCÍ POBOŽNOST PRO DĚTI V SOUVISLOSTI SE SLAVENÍM SVÁTOSTI SMÍŘENÍ	15
2.1 SMYSL KAJÍCÍCH POBOŽNOSTÍ	15
2.2 STRUKTURA KAJÍCÍ POBOŽNOSTI PRO DĚTI	17
3 NÁVRH ZPRACOVÁNÍ VYBRANÝCH PRVKŮ BOHOSLUŽBY SLOVA KE KAJÍCÍ POBOŽNOSTI ZAMĚŘENÉ TEMATICKY	22
3.1 KAJÍCÍ POBOŽNOST NA TÉMA „ČLOVĚK ZTRACENÝ NÁSLEDKEM HŘÍCHU A OPĚT NALEZENÝ BOHEM“	22
3.2 KAJÍCÍ POBOŽNOST NA TÉMA BLAHODÁRNOST A SOUČASNĚ NEZBYTNOST ODPUŠTĚNÍ	30
3.3 KAJÍCÍ POBOŽNOST NA TÉMA UZNÁNÍ VLASTNÍ HŘÍŠNOSTI	32
ZÁVĚR	37
POUŽITÁ LITERATURA	38

Úvod

Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma kající pobožnosti pro děti v rámci jejich výchovy ke slavení svátosti smíření. Myslím si, že téma odpuštění a smíření je velmi důležité, jak v rovině mezilidských vztahů dítěte, ale hlavně pro navázání živého vztahu s Bohem.

Ve své práci katechetky mě znepokojovala myšlenka, že udílení téměř všech svátostí (křest, svaté přijímání, biřmování, manželství, kněžství) je spojeno se slavením buď v rodinách, nebo i v celé farnosti, ale svátost smíření je vnímána jako nutnost, kterou je třeba absolvovat, abychom mohli přistoupit k ostatním svátostem.

Další skutečností je, že děti po prvním svatém přijímání, pokud nemají podporu ve svých rodinách, tak přestávají chodit dál ke svátostem. Mnoho času a úsilí věnujeme dětem při přípravě na svátost smíření a svátost eucharistie, ale potom už jim nepomáháme a nedoprovázíme je na cestě zrání ve víře. Snažíme se, aby v nich víra „vzklíčila“, ale dál se o ně nestaráme.

Jedna z možností, jak toto alespoň částečně zlepšit, je naučit děti svátost smíření slavit, a to se může uskutečnit například v rámci kajících pobožností.

První kapitola je věnována shrnutí nejdůležitějších prvků nauky o svátosti smíření, jak je předkládají církevní dokumenty *Reconciliatio et Paenitentia*, *Katechismus katolické církve* a samozřejmě *Obřady pokání*. V závěrečné části této kapitoly se zamyslím nad tím, které všechny faktory hrají roli při formování dítěte, aby do budoucna cítilo životní potřebu opakovaně přijímat svátost smíření.

V druhé kapitole se pozastavuji nad současnou praxí vedení přípravy dětí ke svátostem a z této situace vyvozují potřebu změny. Řešením by mohly být kající pobožnosti konané nejen před přijetím první svátosti smíření, ale i jako příprava na tuto svátost v dalších letech. Z praxe katechetky předkládám několik rad souvisejících s přípravou kajících pobožností.

V poslední kapitole jsou návrhy promluv, jejichž témata vycházejí z biblických úryvků a mohly by být využity při kajících pobožnostech.

Mým cílem v této bakalářské práci bylo poukázat na důležitost a nezbytnost smíření v životě člověka a na základě svých praktických zkušeností vypracovat pomůcku pro katechety na přípravu kajících pobožností pro děti.

1 Svátost smíření

1.1 Základní prvky nauky církve o svátosti smíření

Z nauky Církve vybírám dva dokumenty, které se bezprostředně týkají svátosti smíření.

1.1.1 Svátost smíření v *Reconciliatio et Penitentia* (1984) a Katechismus katolické církve (1992)

Církev si vždy byla vědoma svátostného charakteru pokání a v biskupovi viděla nositele této moci. On ji pak může delegovat na své spolupracovníky kněze. *Biskup, viditelná hlava místní církve, je tedy právem již od dávných dob považován za toho, kdo především má moc i službu smíření.*¹

V péči o obrácení hříšníka používala církev v různých dobách různé stupně přísnosti. Nejprve to byly veřejné zpovědi s veřejným pokáním, později soukromé zpovědi s tzv. kajícími sazebníky. Uložené skutky pokání se později redukovaly a často je představovala pouze jediná modlitba. Vývoj vedl k rozšíření dosavadního názvu „zpověď“, což je název nedostatečný, protože nezahrnuje osobní předpoklady kajícího, jako je lítost, obrácení a předsevzetí. Takový obřad přispíval k dojmu, že zpověď je soukromou záležitostí a že zde není sociální a všecírkevní charakter.

Po Druhém vatikánském koncilu byly zveřejněny nové „Obřady pokání“ a svátost získala nový název „Svátost smíření“.² Tento název lépe vystihuje podstatu této svátosti a zároveň její obsah byl věrně přenesen do jazyka lépe odpovídajícího podmínkám naší doby.³ Věřící dostávají od Božího milosrdenství odpuštění urážek, kterých se proti Bohu dopustili, a zároveň se smířují s církví, kterou poranili svými hříchy a která svou láskou, příkladem a modlitbami pracuje na jejich obrácení. Protože hřích jednoho škodí i druhým,

---

¹ KKC, čl. 1462.

² ADAM, A. *Liturgika*. Praha: Vyšehrad spol. s r.o., 2008, s. 231-233.

³ JAN PAVEL II. *Reconciliatio et Penitentia*. Praha: Zvon, České katolické nakladatelství a vydavatelství, spol. s r. o., 1996, s. 72.

tak i pokání s sebou nese smíření s bratřími a sestrami.⁴ Toto vyjadřuje a liturgicky uskutečňuje svátost smíření.

Kristus ustanovil svátost pokání především pro ty, kteří po křtu upadli do těžkého hříchu. Těm nabízí ve svátosti novou možnost získat milost ospravedlnění. Tato svátost prodělala během staletí různé změny, ale vždy v ní bylo možno rozeznat základní strukturu, kterou tvoří dva podstatné prvky: činy člověka, který se obrací pod vlivem Ducha svatého, a Boží působení.

Svátost smíření obsahuje tyto části:

a) Lítost – stojí na prvním místě mezi úkony. Je to bolest duše nad spáchaným hříchem, jeho odsouzení a předsevzetí už nehřešit. Na této lítosti závisí pravdivost pokání. Lítost, která vyvěrá z lásky k Bohu, to je lítost dokonalá, odpouští všední viny a může dosáhnout také odpuštění smrtelných hříchů. Lítost nedokonalá, která se rodí z úvah o ošklivosti hříchu nebo ze strachu před věčným zavržením sice nedosáhne odpuštění těžkých hříchů, ale připravuje na přijetí svátosti smíření.

b) Vyznání – vychází z pravdivého sebepoznání a z lítosti nad hříchy. Vyžaduje od kajícího vůli otevřít své srdce Božímu služebníku, který na základě svěřené moci pronáší rozsudek odpuštění nebo zadržení.

c) Zadostučinění – znamená polepšení života a náhrada škody. Toto má být přiměřené jednotlivým kajícím, aby každý napravil řád, který porušil. Zadostučinění má být lékem proti hříchu a působit obnovu života. Má pokud možno odpovídat závažnosti a povaze spáchaných hříchů. Může jím být modlitba, almužna, skutky milosrdenství, služba bližnímu, dobrovolná zřeknutí se něčeho a především trpělivé přijetí kříže.⁵

d) Rozhřešení – hříšníku, který sdělil služebníku církve své obrácení, uděluje Bůh odpuštění skrze znamení rozhřešení. V tom se projevuje dobrota a láska Boha, že skrze viditelná znamení nám chce udílet spásu a obnovovat porušenou smlouvu.

Především je třeba zdůraznit, že nic není více osobní a intimní než tato svátost, při níž stojí před Bohem pouze hříšník se svou vinou a se svým pokáním, se svou opravdovou lítostí a důvěrou. Nikdo na jeho místě nemůže činit pokání, nikdo žádat o odpuštění jeho jménem. Zároveň se však nedá popřít společenský charakter svátosti, v níž celá církev –

---

⁴ Srov. *Obřady pokání*. Praha: Česká liturgická komise, 1982 s. 8.

⁵ Srov. KKC, čl. 1460.

bojující na zemi, trpící v očistci a vítězná v nebi – přichází na pomoc kajícímu a znovu jej přijímá do svého klína, tím spíše, že byla jeho hříchem uražena a zraněna.⁶

Výkon moci rozhřešovat hříchy svěřil Kristus apoštolské službě. Moc „svazovat a rozsvazovat“ byla dána Petrovi a také sboru apoštolů. Ta slova *svazovat a rozsvazovat* znamenají: ten, kterého vy vyloučíte ze svého společenství, bude vyloučený ze společenství s Bohem; ten, koho znovu přijmete do svého společenství, toho přijme do svého společenství také Bůh. Smíření s církví je neodlučitelné od smíření s Bohem.⁷

Všechny tyto pravdy o svátosti smíření lze zachytit v těchto zásadách:

a) Svátost pokání je pro věřícího křesťana obvyklá cesta, jíž dosahuje odpuštění a prominutí těžkých hříchů, kterých se dopustil po křtu. Opovázlivě jedná ten, kdo podle svého uvážení opomíjí nástroje milosti a spásy, které Pán ustanovil.

b) Funkce svátosti má nejen soudní povahu, ale i léčivou vlastnost. Jedná se o soud milosrdenství a duchovní léčení a vyžaduje od samotného kajícího upřímné doznání hříchů.

c) Nezbytným základem svátosti je svědomí kajícího. Úkon tohoto svědomí se nazývá tradičně zpytování svědomí, což je přímá konfrontace člověka s vnitřním mravním zákonem a zásadami evangelia. Ze zpytování svědomí vychází pravá lítost a obrácení, které je spojeno s vyznáním hříchů. Druhý důležitý základ se týká zpovědníka, který přijímá toho, kdo se navrácí, odpouští mu a dává rozhřešení. Poslední úkon je zadostiučinění, tedy nějaký osobní závazek, který bere křesťan na sebe před Bohem.

d) Existují dva aspekty slavení této svátosti: subjektivní stránka (osobní a intimní postavení hříšníka před Bohem) a církevní dimenze (kněz jako vyslanec církevního společenství).

e) Usmíření s Bohem má za následek i jiná usmíření (s bližními, církví, s veškerým tvorstvem).

f) Kněz má též přistupovat zodpovědně ke svátosti smíření proto, aby sám mohl dobře a účinně udělovat pokání.⁸

---

⁶ Srov. JAN PAVEL II. *Reconciliatio et Paenitentia*. Praha: Zvon, České katolické nakladatelství a vydavatelství, spol. s r. o., 1996, s. 79.

⁷ Srov. KKC, čl. 1442-1445.

⁸ JAN PAVEL II. *Reconciliatio et Paenitentia*. Praha: Zvon, České katolické nakladatelství a vydavatelství, spol. s r. o., 1996, s. 73-81.

Církevní příkázání stanovuje, že každý věřící, jakmile dospěl do věku užívání rozumu, je povinen alespoň jednou za rok upřímně vyznat své těžké hříchy.⁹ Člověk má však přijmout svátost smíření co nejdříve, když se dopustí těžkého hříchu. V případě lehkého neboli všedního hříchu je užitečná tzv. zpověď ze zbožnosti, která nám pomáhá přemáhat slabost v boji proti špatným sklonům.

1.1.2 Svátost smíření v Obřadech pokání (1982)

Hned v úvodu *Obřadů pokání* se dočteme, že Bůh Otec projevil své milosrdenství, vždyť pro Kristovy zásluhy smířil svět se sebou. Skrze Krista usmířil se sebou všechno tvorstvo jak na nebi, tak na zemi tím, že jeho krví prolitou na kříži zjednal pokoj. Syn Boží se stal člověkem a žil mezi lidmi, aby je vysvobodil z otroctví hříchu a aby je povolal ze tmy ke svému podivuhodnému světlu. Proto začal plnit své poslání na zemi hlásáním pokání slovy: „Obráťte se a věřte evangeliu.“¹⁰

Když první lidé zradili Boha a museli odejít z ráje, Bůh na ně nezapomněl. Stejně jako se malíř nerad loučí se svým vytvořeným dílem, tak i Bůh miluje to, co stvořil. Slíbil lidem „Zachránce a Vykupitele“ a posílal proroky, aby připravovali srdce lidí na jeho příchod. Z úst proroků často zaznívá výzva k pokání. Jan Křtitel hlásal křest pokání, aby byly odpuštěny hříchy. (Srov. Mk 1,4.)

Sám Ježíš lidi vyzýval, aby zanechali svých hříchů, a aby ukázal, že má moc odpouštět hříchy, uzdravoval nemocné a celým svým životem a působením se snažil lidem přinášet smíření, odpuštění a pokoj. Ježíš nejprve odpouštěl hříchy a teprve potom uzdravoval tělesnou nemoc. (Srov. Mk 2,5.) Poukazuje na to, že k uzdravení celého člověka je nutné uzdravení jak tělesné, tak duchovní a jedno od druhého nelze oddělovat. Nakonec za naše hříchy zemřel a vstal z mrtvých, aby nás ospravedlnil. Po svém zmrtvýchvstání přichází mezi apoštoly a svěřuje jim důležitý úkol: „*Jako mě poslal Otec, tak já posílám vás. Po těch slovech na ně dechl a řekl jim: Přijměte Ducha svatého! Komu hříchy odpustíte, tomu jsou odpuštěny, komu je neodpustíte, tomu odpuštěny nejsou.*“ (J 20,22-23.) O svátku Letnic seslal na apoštoly Ducha svatého, aby měli moc odpouštět

⁹ *Kodex kanonického práva*, Kán. 989.

¹⁰ *Obřady pokání*. Praha: Česká liturgická komise, 1982 s. 7.

hříchy a hlásat v jeho jménu obrácení. (Lk 24,47.) Nenechává si svoji moc odpouštět hříchy pro sebe, ale dává ji svým apoštolům a jejich nástupcům. Tato služba je vyjádřena slavnostními slovy, které říká Kristus Šimonu Petrovi: „*Tobě dám klíče od nebeského království, co svážeš na zemi, bude svázáno na nebi, a co rozvážeš na zemi, bude rozvázáno na nebi.*“ (Mt 16,19.) Ježíš ustanovil ve své církvi svátost pokání, aby věřící, kteří po křestním obmytí z hříchů znovu do hříchů upadnou, opět nadobyli milosti a došli smíření s Bohem.¹¹

Užitečnost a nutnost této svátosti je samozřejmě především v obnovení vztahu s Bohem, který byl narušený hříchem, ale rozmanité jsou i léčivé účinky této svátosti. Není to jen rituální opakování nebo psychologické cvičení, ale snaha stále více se připodobňovat Kristu.¹²

Zpověď je lékem na duši a vyrůstá z potřeb lidské přirozenosti. V dnešním světě je stále větší problém anonymita a možnost individuálního rozhovoru s knězem o důležitých věcech vlastního života vychází vsříc touze lidského srdce. Navíc tento rozhovor je prohlouben o svátostnou milost. Ze zpovědní praxe skoro vymizela skutečnost, kterou dnes církve označuje souhrnným pojmem „zranění skrze hřích“. Hříšník nečiní bolest jen Bohu, ale i sobě. Většinou si neodnáší jen duchovní zranění, ale i duševní, někdy dokonce i tělesné poruchy. A ty se pak odrážejí na jeho vlastním životě, ale i v jeho rodině. Právě tyto následky nazývá církve „zranění skrze hřích“.¹³

Aby tato svátost byla pro člověka užitečná, je z jeho strany nutná víra v odpuštění hříchů. Tato víra není vždy samozřejmostí. Ke skutečnosti odpuštění se můžeme stavět různě: o odpuštění prosíme, odpuštění odmítáme, dáváme či přijímáme. Pokud mluvíme o víře v odpuštění, jde vždy o vztah Boha a člověka. Víra v odpuštění předpokládá i víru v narušenost a nedokonalost člověka. Chybí-li tato víra, potom se jedinec může domnívat, že je bezchybný a nepotřebuje odpuštění. Absence vědomí viny a víry v odpuštění může lidskou osobnost deformovat nebo ji nějakým způsobem poškozovat.

Odpuštění je léčivá Boží odpověď na lidskou bezmoc. Jak je tato Boží odpověď léčivá, vysvětluje evangelijní příběh o nemilosrdném služebníku (srov. Mt 18,23-35). I když toto podobenství mluví o požadavku odpouštět bližním, tak postava pána zobrazuje Boha a ten je ukázán jako nesmírně bohatý. A protože tento bohatý pán odpustí velký dluh, má i relativně chudý člověk odpustit dluh malý. Hřích je dluhem (vůči Bohu, vůči

---

¹¹ Srov. *Obřady pokání*. Praha: Česká liturgická komise, 1982, s. 8.

¹² Srov. *Obřady pokání*. Praha: Česká liturgická komise, 1982, s. 10.

¹³ Srov. MARCH, M. *Uzdravování skrze svátosti*. Praha: Portál, 1992, s. 57.

bližnímu) a odpuštění je odstranění tohoto dluhu ze strany nesmírně bohatého Boha. Aby člověk dokázal víru v odpuštění vložit do svého života, potřebuje mít správný obraz Boha, to znamená znát Boha spravedlivého (srov. Řím 2,11), štědrého (srov. Lk 11,5-13), nesmírně bohatého (srov. Ef 2,4), člověku nakloněného (srov. Jan 3,16), milosrdného (srov. Žl 118). Od takového Boha lze očekávat odpuštění jako dar.

1.2 Svátost smíření v životě dítěte

To, jak si dítě představuje Boha a jeho odpuštění, je mnohdy spojeno se vzpomínkami a zkušenostmi, jaké prodělalo s lidským odpuštěním. Jakým způsobem odpouštěli rodiče, vychovatelé, to po celá léta může ovlivňovat pohled člověka na Boží odpuštění. Dobré zkušenosti s odpuštěním na rovině lidských vztahů podporují víru v možnost Božího odpuštění a naopak psychologickým blokem může být nedostatek zkušeností s lidským odpuštěním nebo zklamaná naděje v lidské odpuštění.

Nezastupitelnou roli tady hrají především rodiče. Jsou to právě oni, na které se děti obrací se svými pochybnostmi a proviněními. Je jasné, že pokud si „doma“ neodpouštějí, nebaví se o usmíření, nechodí ke svátostem, bude pro děti těžké něco pochopit jen v náboženství nebo v kostele.

Rodič působí na dítě mnoha způsoby. Je to především jeho vlastní jednání, komunikace a samozřejmě modlitba. Vlastní příklad rodičů v oblasti usmiřování nahradí mnoho katechezí a slov na toto téma. Pokud dítě na vlastních rodičích vidí, jakým způsobem konkrétně je možné zažít usmiřování a odpouštění, nebude pro něj složité omluvit se a omluvu přijmout. Jestliže tatínek řekne: „Je mi líto, že jsem křičel, abych to napravil, zahraj si s vámi nějakou hru“, tak v této jediné větě je obsažena lítost, vyznání a zároveň i kající skutek.

Dalším důležitým prvkem ve výchově ke smíření je správně vedená komunikace. Upřímná, důkladná komunikace je náročná, protože hluboké a pronikavé rozhovory potřebují čas. Moudrý rodič mluví tehdy, když jsou děti ve správném rozpoložení. Příležitost k rozhovoru se nabízí nejlépe večer při večerní modlitbě. Zhodnocení uplynulého dne je vlastně nenásilné zpytování svědomí. Je dobré procházet s dítětem

jednotlivé události dne, ty příjemné a radostné, ale i ty okamžiky, kdy dítěti někdo ublížil, a hlavně situace, kdy z našeho pohledu se dítě nezachovalo dobře. Samotné dítě vzhledem ke svému věku ještě nemusí pravdivě zhodnotit svoje jednání, ale citlivým vedením se bude učit odhalovat vlastnosti svého srdce. Naučí se poznat rozdíl mezi špatným činem, který byl zapříčiněn nešikovností, a činem, který byl od počátku zamýšlen úmyslně. Naučí se o svých chybách mluvit beze strachu, že bude odsouzeno a potrestáno. Pokud v rodině platí zásada: „Slunce ať nezapadá nad naším hněvem“, tak dítě žije v naději a radosti, že mu bude odpuštěno.

Tyto zkušenosti z rodinného prostředí dávají velký předpoklad, že také svátost smíření bude pro dítě něčím radostným. Tak jako zažívalo odpuštění od svých blízkých, prožije i odpuštění hříchů od Boha. Smíření pro něj bude něčím samozřejmým, co k životu patří a bez čeho se spokojeně nedá žít. Rodiče jsou zástupci Boží lásky, ve které bude později poznávat samotné odpuštění.

Jakmile začne dítě rozumět slovům, kterými se rodiče obrací k Bohu, zjistí další věc: že k Bohu nepatří jen rodiče, ale také ono samo. Dítě slyší rodiče při modlitbě, že je tady někdo, komu se rodiče nebojí říci o svých starostech, nebojí se Mu svěřit, co se jim nepovedlo, vyjadřují lítost, ale zároveň naději a radost z odpuštění. Radosti i starosti odevzdávají Bohu. Dítě může mít silný zážitek z toho, když slyší svoji maminku, jak vypráví Bohu o tom, že byla zlá na svoji spolupracovnici, že je jí to líto, a slyší slib maminky, že zítra se jí omluví a na usmířenou jí koupí čokoládu. Víra rodičů v Boha musí být vyjádřena slovy, aby mohla být dítětem pochopena. Když bude modlitba bezprostředně vycházet ze srdce, bude dítě svůj život vidět v závislosti na Bohu a v budoucnu se k němu bude obracet.

Velkou chybu naopak mohou způsobit rodiče nebo prarodiče, když představují dětem Boha jako soudce, a ne jako jejich pomocníka, který jistě všechno ví, ale s dobrotivým srdcem. Děti nemají být vychovávány ve strachu před Bohem. Strach před Božím trestem jako motiv mravní výchovy by měl patřit minulosti, stejně jako výroky: „Bůh se na tebe hněvá, Bůh tě už nechce.“¹⁴

Dalším ničivým faktorem víry v odpuštění je špatná kající praxe, pokud se celá záležitost smíření s Bohem redukuje jen na vykonání zpovědi. Příčinou formálnosti přijetí svátosti smíření může být nedostatečná příprava ze strany kněží či katechetů, ale především špatný vzor ze strany rodičů či příbuzných. Jestliže rodiče sami prožívají svátost

---

¹⁴ *Křesťanská výchova v rodině*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2000, s. 102.

smíření jako nutné zlo a jako něco velmi nepříjemného, je pravděpodobné, že i pro jejich děti se tato svátost stane neosobně konaným rituálem bez osobního setkání s živým odpouštějícím Bohem. Pro budoucí život dítěte to může znamenat, že praxe pokání bude stagnovat a i dospělí se budou zpovídat jako děti (opakují ve svátosti smíření, co se kdysi naučili jako děti), nebo tuto „dětskou“ svátost odloží jako řadu jiných dětských záležitostí. Celou kající praxi pro celý lidský život nelze naučit v dětském věku, ale je třeba na jejím rozvíjení a kultivaci pracovat v dospívání i v dospělosti.¹⁵

Známý náboženský pedagog Klemens Tilman napsal nedlouho před svou smrtí: „Někteří lidé jdou ke svaté zpovědi, jako by se při ní ani s Bohem nechtěli setkat. Nevzhlízejí k Bohu, ale shlížejí do zpovědního zrcadla. Svou lítost nevolají k Bohu, ale čtou ji pečlivě z kancionálu, aby to doslova odříkali, aby to platilo. Nechtějí se setkat s Bohem v lásce, chtějí se před ním zabezpečit, aby je nemohl trestat.“¹⁶

Aby se něco podobného nestalo jednou i našim dětem, mají pomoci kající pobožnosti. Mají pomoci, abychom měli před očima cíl a vlastní smysl svátosti smíření: návrat k Otci, setkání s Boží láskou. Aby se děti učily důvěřovat Otci tak, jako mu důvěřoval Pán Ježíš.¹⁷

---

¹⁵ Srov. AUGUSTIN, J., OPATRŇY, A. *Umění zpovídat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010, s. 33-37.

¹⁶ SIMAJCHL, L. *Příprava na první svaté přijímání*. [online]. Vranov nad Dyjí, Přímětice-Bítov : A. M. I. M. S., 2004. [cit. 2013-02-25] Dostupné na: <http://www.knihovna.net/KNIHA/0012_t.htm>

¹⁷ Srov. SIMAJCHL, L. *Příprava na první svaté přijímání*. [online]. Vranov nad Dyjí, Přímětice-Bítov : A. M. I. M. S., 2004. [cit. 2013-02-25] Dostupné na: <http://www.knihovna.net/KNIHA/0012_t.htm>

2 Kající pobožnost pro děti v souvislosti se slavením svátosti smíření

2.1 Smysl kajících pobožností

Pokud se budeme zamýšlet nad přípravou dětí ke svátostem, je potřeba si uvědomit, že tato příprava je dvojitá. Rozlišujeme vzdálenou a bezprostřední přípravu.

Vzdálená příprava probíhá prakticky po celý předchozí život dítěte způsobem, jakým je vychovááno ve víře.

Na tuto přípravu by v ideálním případě měla navazovat příprava bezprostřední. Tato příprava začíná obvykle ve školním prostředí formou výuky náboženství. Je to ten nejméně vhodný způsob, protože čas vymezený vyučovací hodinou dává prostor předat pouze teorii (Desatero, svátosti, části mše svaté či svátosti smíření) a není zde už čas ani atmosféra tyto skutečnosti zasadit dětem nejen do hlavy, ale hlavně do srdce. Navíc z této přípravy je vyčleněno farní společenství, rodiče a mnohdy i kněz, pokud učí náboženství katecheta. Je žádoucí, aby se děti setkávaly ještě mimo školní prostředí a připravovaly se na přijetí svátosti smíření a eucharistie formou farní katecheze, při které jsou přítomni i rodiče, a pokud je to možné, samozřejmě i kněz.

Pracuji ve dvou farnostech¹⁸ jako katechetka a připravuji zde děti ke svátostem smíření a k 1. svatému přijímání. Často je v popředí zájmu rodičů i dětí - budoucích prvokomunikantů jen přijetí prvního svatého přijímání. Toto je uspořádáno jako velká slavnost. Jako katechetka jsem byla často konfrontována se špatnou motivací dětí na přijetí svátostí ze strany rodičů i prarodičů. Důvody špatné motivace byly například tyto:

- je to zvyk „udělat si první svaté přijímání“,
- nutí mě k tomu rodiče, ale já o to nestojím,
- protože jdou ostatní, musím také,
- aby pak mohla být svatba v kostele,
- protože je to pěkné a mohu se ukázat v krásných šatech.

---

¹⁸ farnost Hradčovice a Uherský Brod.

Generace dnešních rodičů a prarodičů mají zkušenost, že žáky ke svátostem připravoval kněz při hodinách náboženství, a proto přípravu ke svátostem berou jako samozřejmou součást hodin náboženství.

Svátost smíření je vnímána jako něco nepříjemného, co musí dítě přestát, jako „vstupenka“ k prvnímu svatému přijímání. Praxe ve farnosti Uherský Brod, kde se připravuje každoročně ke svátostem kolem šedesáti dětí, je velmi náročná. Před vstupem do zpovědnice jsou zapisována jména dětí, aby se nestalo, že by někdo vynechal svátost smíření a přistoupil jen k svatému přijímání. Samotná zpověď probíhá jako na běžícím pásu. Část dětí, která navštěvuje bohoslužby v klášterním kostele, a ne ve farním, vůbec nezná kněze, který je zpovídá a který jim bude podávat první svaté přijímání. Všechno probíhá ve spěchu a anonymitě, a tudíž bez osobního prožitku odpuštění a smíření.

Přitom svátost smíření se dá též slavit. Jako liturgická forma uvádění dítěte do významu a praxe autentické kajícího slavení slouží zejména kající pobožnost před slavením svátosti smíření. Vždyť právě ve svátosti smíření je to první setkání s Kristem, tady začíná komunikace mezi dítětem a Ježíšem. Jenže součástí přijetí této svátosti není slavnostní oblečení (na Slovácku kroje) a oběd v kruhu rodiny. Všechny tyto okolnosti jako by umenšovaly důležitost této svátosti, a přitom je tak velmi potřebná pro náš život, nejen pozemský. Pomocí kající bohoslužby se může tato svátost stát opravdovým slavením, zvláště pokud tuto bohoslužbu mohou děti prožívat společně se svými rodiči, příbuznými nebo popřípadě s celým farním společenstvím.

Je proto vhodné, aby individuálnímu udílení svátosti předcházela kající pobožnost, jejíž užitečnost spočívá v pomoci k opravdovému obrácení a očistě srdce.¹⁹

Další problém nastává v období po přijetí prvních svátostí. Často z úst kněží zaznívá povzdech, že první svaté přijímání je i zároveň poslední. Mnoho úsilí a času věnujeme přípravě na svátosti a potom, když se zdá, že některé děti jsou „nastartovány“ na této cestě za Ježíšem, tak je jakoby odložíme stranou. Zdá se, že i po této svátosti touží, ale nevědí, jak ji přijmout. Ve všech farnostech děkanátu Uherský Brod se konají vždy v adventní a postní době zpovědní dny, ale tady se děti vyskytují velmi sporadicky. Bylo by tedy řešením uspořádat pro tyto děti zpovědní den. Jeho náplní by mohla být opět kající pobožnost už s hlubším uváděním do tajemství svátosti smíření. Při všech aktivitách dětí ve farnosti, ve škole nebo ve společenství dětí povzbuzovat k častému přijímání svátosti smíření. Vztah ke svátosti smíření je třeba dále rozvíjet a vést je k tomu, že hříchem nejsou

---

¹⁹ Srov. *Obřady pokání*. Praha: Česká liturgická komise, 1982, s. 17.

jen špatné skutky, ale také odmítnutí dobra nebo lhostejnost. V rámci zpytování svědomí při dalších kajících bohoslužbách lze pracovat na zjemňování citlivosti svědomí, protože když jdou děti k první svátosti smíření, není třeba, aby do hloubky zkoumaly svoje svědomí a vyznávaly se z desítky hříchů. Právě v následujícím období jejich růstu a zrání ve víře na to bude prostor a čas. Kající bohoslužby připravované pro starší děti nemusí mít už názornou formu, ale stále více mohou směřovat k vážnější formě rozhovoru.

2.2 Struktura kající pobožnosti pro děti

Vedle tří popsaných forem svátostného smíření obsahuje nový kající rituál „Obřady pokání“ rovněž směrnice a vzory pro kající pobožnosti. Tyto mají původ v Holandsku v 60. letech 20. století, ale rozšířily se rychle i jinam a v mnoha farnostech se těší pozoruhodné oblibě. Kolem těchto kajících bohoslužeb však došlo k povážlivým zmatkům, protože mnoho věřících v nich vidělo rovnocenný způsob osobních zpovědí. Proto 16. června 1972 římská Kongregace pro nauku víry vydala směrnice *Normale pastorales*. Tento nový kající rituál přinesl záhy vyjasnění těchto otázek.²⁰

Kající pobožnosti nemohou být považovány za náhradu svátosti pokání. Důvod konání kajících bohoslužeb je především:

- a) aby se pěstoval ve společenství křesťanů duch kajícínosti,
- b) jako pomoc věřícím v přípravě na zpověď, kterou si jednotliví věřící mohou vykonat, jak jim nejlépe bude vyhovovat,
- c) aby se děti vychovávaly postupně k vědomí, co v lidském životě je hřích, a že Kristus nás od hříchu osvobodil,
- d) jako pomoc pro katechumeny k jejich konverzi.

Mimoto, kde není k dosažení kněz, který by mohl udělit svátostné rozhřešení, jsou kající pobožnosti velmi užitečné, protože napomáhají ke vzbuzení dokonalé lítosti z lásky, již mohou věřící – s předsevzetím, že přistoupí k svátostné zpovědi, jakmile to bude možné, – dosáhnout milosti Boží.²¹

---

²⁰ ADAM, A. *Liturgika*. Praha: Vyšehrad spol. s r.o., 2008, s. 237.

²¹ *Obřady pokání*. Praha: Česká liturgická komise, 1982, s. 18.

Kající pobožnosti jsou vhodnou formou výchovy ke kajícímu pokání, zvláště když jsou slaveny ve farním společenství a děti při nich vnímají příklad rodičů, příbuzných a kamarádů.

Tyto pobožnosti je třeba s dětmi připravit, aby věděly, jaký je smysl a cíl této pobožnosti, aby znaly zpěvy, které budou zpívat, aby alespoň částečně věděly, o čem vypráví text Písma svatého, který se bude číst, a aby věděly, co a kdy mají říkat a dělat.²² Můžeme ji uspořádat v kostele nebo i na jiném vhodném místě. Ten, kdo tuto pobožnost vede, je pozdraví a krátce připomene, nač mají myslet a co budou dělat. Na úvod je vhodné zazpívat píseň a poté následuje čtení z Písma svatého. Homilie má být krátká, má především vyzdvihnout Boží lásku k nám a dát podnět ke zpytování svědomí. Důležitou částí kající pobožnosti je zpytování svědomí. Je třeba ho přizpůsobit chápání dětí a popřát jim i potřebnou chvíli ticha. Následující prosby může říkat ten, kdo pobožnost vede, nebo může být zapojeno i několik dětí. Doporučuje se vždy krátká chvíle ticha. Vzbuzená lítost a předsevzetí může být vyjádřena i vnějším úkonem, například zapálením svíčky u oltáře nebo na jiném vhodném místě, nebo mohou děti na připravený stůl přinášet lístek s napsaným textem modlitby a předsevzetí. Po závěrečné modlitbě ten, kdo pobožnost vede, vyzve děti k společnému poděkování Bohu. Toto se může dít i formou vhodného zpěvu. Potom děti propustí.²³

Pro plynulý průběh kající bohoslužby je potřeba promyslet několik důležitých věcí. V první řadě je to reálné zhodnocení konkrétní situace s ohledem na věk a počet dětí. Aby děti neodcházely hned po své zpovědi, ale zůstaly až do konce slavení, je důležité zajistit dostatečný počet zpovědníků. V průběhu udílení svátosti smíření je dobré vyplnit čas například písněmi, což vyžaduje zapojit do přípravy schólu nebo mládež. Aby děti mohly celý průběh slavnosti sledovat, je dobré jim natisknout texty písní, odpovědi věřících a modlitby do malé „brožurky“.

Při slavení svátosti pokání je třeba přihlížet k zvláštním životním podmínkám, ke způsobu vyjadřování a chápavosti účastníků, zvláště jsou-li určeny pro různé skupiny a okolnosti.²⁴ Někdy je vhodné provést rozdělení dětí na více skupin a uspořádat kající bohoslužbu tak, aby odpovídala vývojovému a duchovnímu růstu dětí. Nabízí se alespoň přirozené rozdělení dětí na mladší a starší školní věk. Kající bohoslužba může být také slavena s ohledem na děti, které poprvé přistoupí ke svátosti smíření. Příprava dětí

---

²² *Obřady pokání*. Praha: Česká liturgická komise, 1982, s. 184.

²³ *Obřady pokání*. Praha: Česká liturgická komise, 1982, s. 187.

²⁴ Srov. *Obřady pokání*. Praha: Česká liturgická komise, 1982, s. 155.

k prvnímu slavení svátosti pokání a smíření je počátkem jejich cesty k podílení se na neustálém očišťování a vnitřní obnově Církve.²⁵

Podle toho, jak děti rostou, setkávají se s konkrétní skutečností hříchu. To, jestli se svátost smíření stane „strašákem“, nebo místem naděje, závisí především na tom, jakou s ní člověk udělal zkušenost v dětství. Dítě by mělo být vychováváno tak, aby zjemňovalo své city lásky a věrnosti k Bohu a bližnímu pomocí upřímné snahy o odpuštění a smíření.²⁶

Vhodnou formou výchovy jsou kající bohoslužby pro rodiny s dětmi právě proto, že jsou slaveny ve farním společenství a děti při nich vnímají příklad a podporu rodičů. Účast rodičů má několikerý význam:

- děti se v přítomnosti rodičů cítí zpravidla bezpečně, dokážou se lépe soustředit na vykonávané úkoly,
- katecheta nemusí řešit případné kázeňské prohřešky, rodič si kázeň svého dítěte ohlíká sám,
- děti vnímají, že jde o společnou věc, jejíž důležitost rodič dokládá svou účastí,
- rodiče si lépe dokážou představit, jak mají svým dětem pomoci ke zpytování svědomí při přípravě na svátost smíření (připomenout dětem oblasti jejich života: širší rodinu, školní prostředí, volnočasové aktivity, kamarády apod.).²⁷

Nezastupitelná role rodičů spočívá samozřejmě v jejich příkladu. Jak v jejich způsobu jednání s dítětem, tak i v jejich výchově ve vztahu k Bohu, ale i jejich vlastním vztahem ke svátosti smíření.²⁸

Společné slavení kající bohoslužby se svátostí smíření můžeme rozčlenit takto:

1. Zahájení – pozdrav a úvod

- zpěv (píseň, varhany aj.)
- modlitba

2. Bohoslužba slova – čtení, promluva

3. Odpověď společenství - rozvažování (zpytování svědomí)

- modlitba (vyznání víry, přímlyvy)

---

²⁵ Srov. ZIMMERMANNOVÁ, M. Praktická příloha. Slavení bohoslužby slova. In *Cesty katecheze*. [online]. 2011, roč. 3, č. 2. [cit. 2013-02-25] Dostupné z: <<http://www.cestykatecheze.cz/casopis/2011-2/Prakticka-priloha-1.htm>>

²⁶ Srov. ŘÍČAN, P. *Psychologie náboženství*, Praha: Portál, 2002, s. 265-272.

²⁷ Srov. ZIMMERMANNOVÁ, M. Praktická příloha. Slavení bohoslužby slova. In *Cesty katecheze*. [online]. 2011, roč. 3, č. 2. [cit. 2013-02-25] Dostupné z: <<http://www.cestykatecheze.cz/casopis/2011-2/Prakticka-priloha-1.htm>>

²⁸ ŠELINGA, J. *Prvé svaté prijímanie – Nejvzácnější dar*. Bratislava: LÚČ, vydavatelské družstvo, 2003, s. 12.

4. Vyznání hříchů, rozhřešení
5. Propuštění – díky, požehnání a vyslání.²⁹

Aby kající bohoslužba měla co největší účinek, je vhodné co nejvíce aktivně zapojit děti a zamyslet se už při přípravě nad důležitostí didaktiky kající pobožnosti. Jestliže smyslem kajících bohoslužeb je hlubší prožití smíření s Bohem a samozřejmě uvědomění si svého nedokonalého jednání, pak je potřeba, aby zasáhla co nejvíce smyslů dítěte.

K dosažení co největší pozornosti dětí a jejich duchovního užitku ze slavení kající bohoslužby je zapotřebí zaměřit se na zejména následující prvky:

a) *výběr textu* – Písmo svaté obsahuje celou řadu textů s tematikou odpuštění, ale ne každý je vhodný pro děti. I Ježíš často ve snaze přivést učedníky k úvaze nad jednáním některých postav používá podobenství. Mají posluchače zastavit, aby se zamyslel nad poselstvím, které jim tímto podobenstvím sděluje. Výběr některého podobenství s myšlenkou odpuštění a smíření není až tak náročný, ale výklad nebývá snadný a jednoznačný. Některá podobenství obsahují velké množství alegorických prvků, a abychom poselství neoslabili a nerozmělnili detaily, je třeba se soustředit na rozhodující bod výpovědi, třeba jen na jednu větu či myšlenku. Podobenství je výborné v tom, že nutí děti se rozhodnout, jaké stanovisko k Ježíši Kristu zaujmou: zda mu uvěří a přijmou jej, nebo poselství obsažené v podobenství odmítnou.³⁰

b) *promluva k biblickému textu* – jestliže biblický text nám posílá poselství, tak úkolem promluvy je toto poselství dětem zprostředkovat. Samozřejmě jazykem dětem srozumitelným, přiměřeným k jejich věku a chápání. Je lepší, když lektor nebo kněz promluvu nečte, ale zná ji nazpaměť a udržuje s dětmi zrakový kontakt. Zároveň by neměl být ani fyzicky vzdálen, což znamená nemluvit od ambónu, ale sestoupit s presbytáře blíž k dětem. Výhodou jsou přenosné mikrofony, které většinou už farnosti mají pořízené. Své mluvené slovo může symbolicky zdůraznit pohybem, výtvarně, scénkou či zpěvy nebo může vytahovat předměty související s příběhem, například: slepecká hůl, ovečka, obilný klas, provaz, peníz atd.

---

²⁹ Srov. *Obřady pokání*. Praha: Česká liturgická komise, 1982, s. 14-15; s. 32-52; s. 184-187.

³⁰ ŠEBKOVÁ, J. Boží království v podobenstvích. In *Cesty katecheze*. [online]. 2009, roč. 1, č. 4. [cit. 2013-02-25]. Dostupné z: <<http://www.cestykatecheze.cz/casopis/2009-4/Bozi-kralovstvi-v-podobenstvih.html>>

c) *symbolické ztvárnění textu* – pokud dítě příběh nejen slyší, ale může jej vnímat i zrakem, máme větší šanci, že zasáhne více jeho mysl i srdce. Zkušenost prostřednictvím symbolů má velkou váhu, protože niterně zasahuje člověka a zapojuje do poznávání všechny jeho smysly a kapacity. Probouzí svět představivosti a má hluboký emoční dopad. Může se ale stát, že tentýž symbol bude představovat pro různé žáky jinou skutečnost, protože i symboly podléhají vývoji. Příběh lze alespoň částečně vyjádřit výtvarně, tj. že k mluvenému slovu ukazujeme obrázky z příběhu. Velmi působivé, ale na přípravu náročnější je vytváření částečných kulis příběhu a děti postupně během kající bohoslužby tyto kulisy samy dotváří (například pastýř-ovčinec-trní, syn-otec-domov...). Pokud nemáme možnost vytvářet náročné obrazy, tak stačí pomocí šátků jen naznačit příběh nebo použít flanelograf.

d) *pohyb* – aktivní zapojení dětí může být při vytváření obrazu příběhu nebo mohou přinášet symboly pro očištění při vyjádření lítosti – svíčky, kameny, suché větve, bodláky, ovečky, vodu, oheň. Další možností je zapojení dětí do čtení přímluv.

e) *předmět na památku* – „Bhaltis“ je švýcarský výraz pro nezaměnitelnou upomínku na určitý prožitek.³¹ Upomínka, kterou si děti na závěr vezmou s sebou domů, umožňuje další působení celého zážitku. Vždy samozřejmě s ohledem na věk a vývojový stupeň dětí.

Na kající pobožnost a vykonanou svátost smíření může navazovat společné nebo alespoň rodinné agapé slavící radost z odpuštění. Už při přípravě na toto společné slavení je dobré rodiče a děti vyzvat, aby i svým oděvem udělaly z události přijetí svátosti smíření slavnost. Na památku může kněz, který tuto svátost uděloval, dát dětem obrázek, připomínající biblický text čtený při kající bohoslužbě s datem přijetí první svátosti smíření, popřípadě se jménem kněze, který tuto svátost udělil.

---

³¹ Srov. *Slavení s malíčkými*. [online]. Poslední aktualizace 11. 11. 2011 11:35 [cit. 2013-02-25]. Materiál pro práci s předškolními dětmi. Dostupné z: <http://katecheze.evangelnet.cz/texty>

3 Návrh zpracování vybraných prvků bohoslužby slova ke kající pobožnosti zaměřené tematicky

3.1 Kající pobožnost na téma „člověk ztracený následkem hříchu a opět nalezený Bohem“

Biblický úryvek: Lk 15, 1-7

Podobenství o ztracené ovci

Do jeho blízkosti přicházeli sami celníci a hříšníci, aby ho slyšeli. Farizeové a zákoníci mezi sebou reptali: „On přijímá hříšníky a jí s nimi!“

Pověděl jim toto podobenství: „Má-li někdo z vás sto ovcí a ztratí jednu z nich, což nenechá těch devadesát devět na pustém místě a nejde za tou, která se ztratila, dokud ji nenalezne? Když ji nalezne, vezme si ji s radostí na ramena, a když přijde domů, svolá své přátele a sousedy a řekne jim: „Radujte se se mnou, protože jsem našel ovci, která se mi ztratila.“ Pravím vám, že právě tak bude v nebi větší radost nad jedním hříšníkem, který činí pokání, než nad devadesáti spravedlivými, kteří pokání nepotřebují.“

Promluva:

Pomůcky: obraz ovčince, pro každé dítě ovečku (příloha č. 1)

Asi každý z nás už zakusil, co to je něco ztratit. Třeba deštník, peněženku, klíče... Ale jsou i ztráty daleko horší, například můžeme ztratit přítele, důstojnost, zdraví nebo třeba víru a naději. Člověk, který na tohle všechno zapomene, se ztratí. Ztratí se těm, kteří ho měli rádi, ztratí se lidem v rodině, v kostele, ztratí se i Pánu Bohu, protože s ním už nechce mluvit, ani ho poslouchat. Jaká je potom radost, když tyto věci opět nalezneme. Toto Ježíšovo podobenství mluví o radosti – o radosti z nalezení ovečky. V porovnání se stádem devadesáti devíti ovcí ovečka sama o sobě nemá tak velkou hodnotu, ale pokud ji ten člověk má rád, tak celá situace se změní a ztráta velmi bolí.

I když jsou na světě miliony lidí, tak Pánu Ježíši záleží na každém z nás, má nás rád. Když se mu zatouláme, když naše špatné jednání nás zachytí jako trní, tak On nás hledá, protože ví, že potřebujeme jeho pomoc. Je to úžasný pocit vědět, že je tady někdo,

komu na nás moc záleží, že nás má rád, a když jsme v nesnázích, tak nás hledá a nabízí pomoc.

Byl jeden žák, který zanedbával učení, a výsledky jeho chování se dostavily velmi brzy. Měl stále horší známky a už byl nejslabším žákem ve třídě. Jeho rodiče to velmi trápilo a s obavami čekali, co bude dál. Všimnul si toho jeden z jeho kamarádů a pomohl mu, aby se vzpamatoval. Dodal mu nejen znovu chuť do učení, pomáhal mu s úkoly, aby mu ulehčil dohnat, co zameškal. Když se opět ocitl mezi nejlepšími žáky, měl z toho jeho kamarád velkou radost. Radovali se všichni: rodiče, spolužáci i kamarádi.

O takové radosti mluví i Pán Ježíš v podobenství o ztracené ovečce. Ve skutečnosti mu nejde o radost z nalezení ovce, ale o radost z člověka, který se polepšil. Má radost z jednoho člověka, který se chce polepšit, než z devadesáti devíti, kteří si myslí, že se polepšit nepotřebují.

Když se člověk zachová špatně k lidem, může ztratit jejich lásku. Přestanou ho lidé mít rádi. Úplně jinak je to, když jde o lásku Boha k člověku. Boží láska k člověku nepřestává ani tehdy, když člověk bloudí a odvrátí se od Boha. Bůh nezapomíná na takového člověka a čeká na jeho návrat.

Přímluvy:

Pane Ježíši, děkujeme Ti, že nás vedeš tak, jako pastýř vede své ovečky, a prosíme Tě, abychom Tě vždy následovali.

Pane Ježíši, děkujeme Ti, že náš hledáš vždycky, když zabloudíme, a prosíme Tě, abychom i my vždy hledali cestu k Tobě.

Pane Ježíši, děkujeme Ti, že nám pomáháš ve snaze polepšit se, a prosíme Tě, abychom se vždy snažili být lepšími.

Pane Ježíši, děkujeme Ti, že nám dáváš sílu pomáhat ostatním, a prosíme Tě, nauč nás vidět jejich potřeby.

Pane Ježíši, děkujeme Ti, že nás máš rád, i když se nám něco nepovede, a nedopusť, abychom o Tvé lásce pochybovali.

Biblický úryvek: Lk 15,8-10

Podobenství o ztraceném penízi

„Nebo má-li nějaká žena deset stříbrných mincí a ztratí jednu z nich, což nerozsvítí lampu, nevymete dům a nehledá pečlivě, dokud ji nenajde? A když ji nalezne, svolá své

příteřky a sousedky a řekne: „Radujte se se mnou, poněvadř jsem našla peněz, který jsem ztratila.“ Pravím vám, právě tak je radost před anděly Bořými nad jedním hřiřníkem, který činí pokání“.

Promluva:

Pomůcky: truhlice a deset mincí

Podobenství nám vypráví o ženě, která má deset stříbrných mincí, v řečtině jim lidé říkali „drachmy“. Je to mince, která podle různých komentářů k Písmu svatému nemá velkou hodnotu.³² Tato žena neztratila mnoho, ale ztratila to, co pro ni bylo důležité. Podle chování této ženy to byl poklad, který jí ležel na srdci. Rozsvítla svítilnu, vymetla celý dům. Na všechno zapoměla a neviděla nic jiného než to, co hledá. Má ještě ostatních devět stříbrných mincí, ale na ty teď nemyslí, schází jí právě ta jedna, která doplňuje počet do úplnosti. Právě ta jedna mince jí schází k tomu, aby se mohla radovat.

Náš život se skládá z velkých činů, ale těch je málo. Obvykle se skládá z mnoha maličkostí, které nemusí být důležité, ale mohou se stát důležitými, když doplňují počet do úplnosti.³³ Nikdo z nás nedělá denně hrdinské činy, nehasí požáry, nezachraňuje tonoucí. Ale každý z nás má denně mnoho příležitostí pomáhat lidem kolem sebe. Dělat malé drobné služby, které samy o sobě třeba nemají velkou hodnotu, ale někomu může chybět zrovna malá drobná pomoc od nás. Stejně jako této ženě chyběl právě ten jeden peněz, tak někomu může chybět právě dobré slovo od nás, pozdrav, úsměv, namalovaný obrázek k tomu, aby se mohl radovat.

K čemu by nás tento příběh měl povzbudit?

Abychom pochopili, že malé události a činy jsou důležité nejen pro naše bližní, kterým pomáháme, ale i pro Pána Ježíše. Stejně jako se žena raduje z nálezu drobného penízku a volá kamarádky, aby se s nimi o svou radost podělila, tak se i Ježíš raduje z každé dobré věci, kterou uděláme a přidává ji na hromadu k ostatním dobrým skutkům, které jsme udělali. A neraduje se jen On, ale celé nebe z toho, že děláme dobro.

---

³² Srov. FAUSTI, S. *Nad evangeliem podle Lukáše*. Praha: Paulinky, 2011, s. 559.

³³ Srov. ČERVENĚ, J. *Podobenstvo o stratenej drachme*. [online]. Poslední aktualizace 2. 10. 2007 07:00 [cit. 2013-02-25]. [cerven.blog.sme.sk. Dostupné z: <http://cerven.blog.sme.sk/c/114344/108B-Podobenstvo-o-stratenej-drachme-Lk-151-32.html>](http://cerven.blog.sme.sk/c/114344/108B-Podobenstvo-o-stratenej-drachme-Lk-151-32.html)

Přímluvy:

Pane Ježíši, děkujeme Ti, že můžeme pomáhat ostatním, a prosíme Tě, dej, abychom poznali, co druzí potřebují.

Pane Ježíši, děkujeme Ti, že nás každý den obdarováváš, a prosíme Tě, ať jsme vůči Tvým darům vnímaví a umíme za ně být vděční.

Pane Ježíši, děkujeme Ti za to, co umíme, a prosíme Tě, ať na naše schopnosti nejsme pyšní a ať skrze ně děláme radost Tobě i druhým lidem.

Pane Ježíši, děkujeme Ti, že máme, co jíst a kde bydlet, a prosíme Tě, ať umíme žít skromně a ať si umíme něco odřeknout ve prospěch druhých.

Pane Ježíši, děkujeme Ti za naši rodinu a kamarády prosíme Tě, ať si jich vždy vážíme a dáváme jim najevo, že je máme rádi.

Biblický úryvek: Lk 15,11-32

Podobenství o marnotratném synu

Řekl také: „Jeden člověk měl dva syny. Ten mladší řekl otci: „Otče, dej mi díl majetku, který na mne připadá.“ On jim rozdělil své jmění. Po nemnoha dnech mladší syn všechno zpeněžil, odešel do daleké země a tam rozmařilým životem svůj majetek rozházel. A když už všechno utratil, nastal v té zemi veliký hlad a on začal mít nouzi. Šel a uchýtil se u jednoho občana té země, ten ho poslal na pole pást vepře. A byl by si chtěl naplnit žaludek slupkami, které žrali vepři, ale ani ty nedostával. Tu šel do sebe a řekl: „Jak mnoho nádeníků u mého otce má chleba nazbyt, a já tu hynu hladem! Vstanu, půjdu k svému otci a řeknu mu: Otče, zhřešil jsem proti nebi i vůči tobě. Nejsem už hoden nazývat se tvým synem, přijmi mne jako jednoho ze svých nádeníků.“ I vstal a šel k svému otci.

Když byl ještě daleko, otec ho spatřil a hnut lítostí běžel k němu, objal ho a políbil. Syn mu řekl: „Otče, zhřešil jsem proti nebi i vůči tobě. Nejsem hoden nazývat se tvým synem.“ Ale otec rozkázal svým služebníkům: „Přineste ihned nejlepší oděv a oblečte ho, dejte mu na ruku prsten a obuv na nohy. Přiveďte vykrmené tele, zabijte je, hodujme a buďme veselí, protože tento můj syn byl mrtev, a zase žije, ztratil se, a je nalezen.“ A začali se veselit.

Starší syn byl právě na poli. Když se vracel a byl už blízko domu, uslyšel hudbu a tanec. Zavolal si jednoho ze služebníků a ptal se ho, co to má znamenat. On mu odpověděl: „Vrátil se tvůj bratr, a tvůj otec dal zabít vykrmené tele, že ho zase má doma živého a zdravého“. I rozhněval se a nechtěl jít dovnitř. Otec vyšel a domlouval mu. Ale on

mu odpověděl: „Tolik let už ti sloužím a nikdy jsem neporušil žádný tvůj příkaz, a mně jsi nikdy nedal ani kůzle, abych se poveselil se svými přáteli. Ale když přišel tenhle tvůj syn, který s děvkami prohýřil tvé jmění, dal jsi pro něho zabít vykrmené tele.“ On mu řekl: „Synu, ty jsi stále se mnou a všechno, co mám, je tvé. Ale máme proč se veselit a radovat, poněvadž tento tvůj bratr byl mrtev, a zase žije, ztratil se, a je nalezen.“

Promluva I.:

Pomůcky: obraz cesty a návratu mladšího syna k otci (příloha č. 2)

Jeden otec měl dva syny. Jednou toho mladšího syna napadlo, že by přece někde jinde mohlo být lépe než tam, kde to zná, a řekl svému otci: „Odejdu od tebe a podívám se, jestli někde na světě je lépe než tady. Dej mi peníze, abych mohl žít, jak chci.“

Otec znal svého syna. Dal mu, co žádal, a nechal jej odejít. Ale ve svém srdci a ve svých myšlenkách byl pořád s ním a dělal si o něj starosti.

Syn odešel a v daleké zemi si užíval bezstarostného života. Myslel si: „Teď jsem konečně volný a můžu si dělat, co budu chtít.“ Neznal hranice a plnil si každé přání. Všechno hned musel mít, všechno si musel koupit a všechno chtěl stihnout a vyzkoušet. Kupoval si radost i přátele. Možná si pořídil drahé oblečení, dobrá jídla, možná si koupil koně, aby nemusel chodit pěšky, třeba kupoval krásným slečnám prsteny nebo šátky, mohl se poveselit se svými kamarády při dobrém vínu. Jednoho dne se zastavil a zjistil, že už nemá žádné peníze. Krásné slečny ho nechtěly znát a rádobý přátelé se k němu otočili zády. Neměl peníze, přátele ani domov. Slunce svítilo, ale jeho to netěšilo. Svět kolem něj zešedivěl a ztmavl. Zůstal sám a měl hlad.

Pomyslel si: „Vezmu i tu nejhorší a nejspínavější práci, jen abych nezemřel hlady.“ Nějaký člověk mu dovolil pást vepře. Když syn viděl, jak mají vepři dostatek, také by rád naplnil svůj žaludek slupkami, které žrali vepři, ale ani ty mu nikdo nenabídl. Sedl si, zaplakal a vzpomněl si na dům, ze kterého odešel, a vzpomínka na něj mu rozzářila srdce. Vstanu a půjdu ke svému otci a řeknu mu: „Otče, zhřešil jsem proti nebi i vůči tobě, už si nezasloužím nazývat se tvým synem, ale nech mě u sebe pracovat jako jednoho z nádeníků.“

A vstal a šel a šel ke svému otci poprosit ho za odpuštění. Otec jej už z dálky viděl a běžel mu naproti. Žádné výčitky, žádné ukládání trestů, ale otevřená náruč, radost, slavnost.

Každé podobenství je vlastně hádanka, kterou můžeme vyluštit. Biblická podobenství nás vybízí k zamyšlení, abychom objevili několik důležitých informací pro náš život:

1. Jaký je Bůh – Bůh není ten, kdo nás pořád hlídá (otec znal svého syna a nechal ho odejít). Bůh není ten, kdo nás hodnotí a trestá, nepožaduje výkon, aby mohl dát odměnu. Nesrovnává nás, ale pro každého, kdo se chce k němu vrátit, má místo ve svém domě (někomu vystrojí hostinu a někomu dá všechno, co má). Bůh je ten, kdo nás má rád, kdo nám rozumí, kdo si o nás dělá starosti.

2. Který okamžik v tomto příběhu je nejdůležitější? Je to chvíle, kdy mladší syn říká slova: „Vstanu a půjdu.“ Určitě potřeboval hodně odvahy a síly vykročit a přiznat svému otci, že udělal chybu.

My jsme na tom podobně. Když uděláme špatné rozhodnutí, něco pokazíme, někomu ublížíme, je to, jako bychom odcházeli do ciziny, jako bychom se vzdalovali z domova, z místa, kam patříme. Někdy to zpozorujeme brzy, jindy ujdeme od domova kus cesty. Když poznáme, že jsme udělali něco špatného, i pro nás platí to velké rozhodnutí VSTÁT A JÍT se usmířit. Toto usmíření Boha a člověka se děje ve svátosti smíření.

3. Který okamžik příběhu je nejkrásnější? Je to, když otec vítá svého syna, zve ho do svého domu. Když přicházíme s lítostí a rozhodnutím být lepší, tak nás Otec zve na hostinu do svého domu.

Přeji všem dětem i dospělým, aby měli odvalu ve svém životě říkat slova: VSTANU A PŮJDU.

Promluva II.:

V podobenství vystupují tři postavy. Otec a dva synové a jako by tito lidé nerozuměli jeden druhému.

Otec – je laskavý, hodný, trpělivý, ale synové ho nechápou. Jeho láska nenalézá u dětí odpověď. Vůbec si neuvědomují, že mají nádherného otce. Je to podobné jako Boží láska k lidem.

Mladší syn – nevěří otci, že mu přeje dobro. Jedná jako mnozí křesťané, kteří si myslí, že Bůh nám dává jen samé příkazy a zákazy. Utíkají od Boha stejně jako tento mladší syn od svého otce.

Starší syn – je doma, ale ani on nezná dobrotu svého otce. Pracuje a pracuje, aby si otcovu lásku zasloužil. Nepochopil, že ho otec má rád bez podmínek. To je podobné jako

u mnoha lidí, kteří si myslí, že množství Boží lásky získají svým výkonem a množstvím modliteb a postů.

Co z toho plyne pro nás?

Postava otce nám říká: Takhle jedná s hříšníkem Bůh. Jestli i tobě někdo ublížil, odpusť mu.

Postava mladšího syna říká: Takhle jedná hříšník, když se chce napravit.

Postava staršího syna říká: Toto není v pořádku. Můj otec nejedná spravedlivě. Možná si řeknete: takhle já bych se nezachoval, radoval bych se z návratu svého bratra a odpustil mu.

Jak by se vám líbilo, kdyby se paní učitelka na školním výletě nejvíc věnovala, nejvíc si povídala s vaším spolužákem, který je protivný a dělá nejvíc problémů? Naštvalo by vás to, nebo byste z toho měli radost? Zkuste si každý sám odpovědět. Není kus toho jednání staršího bratra také v nás?

Starší syn se odmítl zúčastnit hostiny a radovat se spolu s ostatními. O tu společnou radost bychom se připravili i my dnes, kdybychom dělili lidi na ty, kteří si Boží lásku zaslouží, jsou hodní, chodí do kostela, a na ty druhé, „špatné“ lidi, se kterými se my slušní nebavíme. Hostina, kterou nachystal otec, je určena pro všechny a my se z toho máme radovat.³⁴

Přímluvy:

Nebeský Otče, děkujeme Ti, že jsi nám dal svobodnou vůli, abychom se mohli sami rozhodovat, a prosíme Tě, ať naši svobodu nikdy nezneužijeme.

Nebeský Otče, děkujeme Ti, že pro nás chceš jen to nejlepší, a prosíme Tě, abychom o tom nikdy nepochybovali.

Nebeský Otče, děkujeme Ti, že nám všechno odpouštíš, a prosíme Tě, ať svých hříchů dokážeme upřímně litovat.

Nebeský Otče, děkujeme Ti, že máš rád všechny lidi, a prosíme Tě, ať druhé neposuzujeme a ať nikdy druhými nepohrdáme.

Nebeský Otče, děkujeme Ti, že nás s láskou vyhlížíš, i když zhřešíme, a prosíme Tě, ať máme vždy odvahu vstát a jít za Tebou.

---

³⁴ Srov. NEČIL, D. *Podobenství o nalezených*. [online]. Poslední aktualizace 28. 7. 2011 13:00 [cit. 2013-02-25]. Katechetické přípravy. Dostupné z: < <http://katecheze.evangelnet.cz/katechetické-přípravy/podobenství-o-nalezených> |>

Nebeský Otče, děkujeme Ti, že máš pro nás v nebi připravenou odměnu, a prosíme Tě, ať žijeme tak, abychom do nebeského království jednou došli.

Biblický úryvek: Lk 19,1-10

Zacheus

Ježíš vešel do Jericha a procházel jím. Tam byl muž jménem Zacheus, vrchní celník a veliký boháč, toužil uvidět Ježíše, aby poznal, kdo to je, ale poněvadž byl malé postavy, nemohl ho pro zástup spatřit. Běžel proto napřed a vylezl na moruši, aby ho uviděl, neboť tudy měl jít. Když Ježíš přišel k tomu místu, pohlédl vzhůru a řekl: „Zachee, pojd' rychle dolů, neboť dnes musím zůstat v tvém domě.“ On rychle slezl a s radostí jej přijal. Všichni, kdo to viděli, reptali: „On je hostem u hříšného člověka!“ Zacheus se zastavil a řekl Pánu: „Polovinu svého jmění, Pane, dávám chudým, a jestliže jsem někoho ošidil, nahradím mu to čtyřnásobně.“ Ježíš mu řekl: „Dnes přišlo spasení do tohoto domu, vždyť je to také syn Abrahámův. Neboť Syn člověka přišel, aby hledal a spasil, co zahynulo.“

Promluva:

O některých fotbalových mužstvech se říká, že ztratili i svoji poslední šanci. V tabulkách jsou na posledním místě a je už dopředu téměř jisté, že na konci tabulky také skončí.

O některých nemocných se říká, že jsou v beznadějném stavu. Lékaři dělají, co mohou, používají nejmodernější přístroje, předepisují nejúčinnější léky, ale stav nemocného se stále zhoršuje.

O některých lidech se říká, že jsou velcí hříšníci. Svými hříchy uráží Boha, nemají snahu změnit život. Co se týká věčné spásy, tak nemají žádnou šanci.

V evangeliu jsme slyšeli o celníkovi, který byl velmi bohatý. Jako celník vybíral daně, ale vybíral víc, než měl, a tak vlastně lidi okrádal. V Ježíšových časech lidé celníky velmi nenáviděli, protože byli nepoctiví a ve své nepoctivosti neznali hranice. V očích lidí neměli šanci dostat se do nebe – být spaseni. Zacheus podle lidského soudu neměl šanci na spásu. Ježíš tyto lidské názory ukazuje jako nesprávné a říká Zacheovi: „Dnes přišla spása do tvého domu.“ Ježíš nikoho nezavrhne a neodepisuje. Každému dává možnost se změnit a získat spásu. Zacheus nechává Ježíše vstoupit nejen do svého domu, ale především do

svého života. Po setkání s Ježíšem se úplně změnil. Bylo mu líto, že lidi okrádal, a všechno chtěl napravit.

Teď už každý z nás ví, že Ježíš není kritický jako lidé a je ochoten přijít i ke každému z nás a nabídnout nám své přátelství. Záleží na nás, jestli ho chceme pustit do svého života jako Zacheus, jestli i my chceme následovat Zachea v nápravě křivd, které jsme jiným způsobili.

Přímluvy:

Pane Ježíši, děkujeme Ti, že nikoho neodsuzuješ, a prosíme Tě, abychom také my nikoho neodsuzovali.

Pane Ježíši, děkujeme Ti, že jsi přišel k celníkům a hříšníkům, a prosíme Tě, abychom se stejně jako oni i my obrátili a litovali svých hříchů.

Pane Ježíši, děkujeme Ti, že chceš, abychom Ti byli blízko, a prosíme Tě, ať máme, stejně jako Zacheus, odvalu pozvat Tě do našeho života, abys ho proměnil.

Pane Ježíši, děkujeme Ti, že nám dáváš sílu k tomu, abychom se polepšili, a prosíme Tě, ať Tě pravidelně prosíme o odpuštění ve svátosti smíření.

Pane Ježíši, děkujeme Ti, že jsi náš přítel, a prosíme Tě, ať máme odvahu mluvit o Tobě mezi svými spolužáky a kamarády.

3.2 Kající pobožnost na téma blahodárnost a současně nezbytnost odpuštění

Biblický úryvek: Mt 18,21-22

O odpouštění

Tehdy přistoupil Petr k Ježíšovi a řekl mu: „Pane, kolikrát mám odpustit svému bratru, když proti mně zhřeší? Snad až sedmkrát?“ Ježíš mu odpověděl: „Pravím ti, ne sedmkrát, ale až sedmdesátkrát sedmkrát.“

Promluva:

Pomůcky: provázek s uzlíky

Určitě se nám někdy stalo, že jsme se s kamarádem nebo kamarádkou pohádali. To naše přátelství se zašmodrchalo nebo přesněji řečeno zauzlovalo. Co se může zauzlovat? No, například provázek. Představme si tedy provázek, který má na sobě několik uzlíků. Co by takové uzlíky mohly představovat? Třeba to, když se s někým pohádáme nebo o někom řekneme něco ošklivého nebo někoho uhodíme. Může se také stát, že tyto věci udělá někdo nám. A toto jsou takové uzlíky, které se udělaly tímto vším. Nejdůležitější otázka ale je: Jak tyto uzlíky odstranit? Jak vyřešit tyto těžké chvíle v našem životě?

a) Najdou se lidé, kteří vezmou obě strany provázku a budou tahat vši silou, jenže každý na svou stranu. Co se stane? Uzlíky se nám budou utahovat, stanou se ještě tvrdšími. To není dobře.

b) Najdou se lidé, kteří nebudou dělat nic, aby nic nepokazili, aby uzlíky neutáhli ještě víc nějakým špatným pohybem. Stejně tak si nedokážou přiznat vlastní chybu nebo ji vidí jen u jiných. Také to není dobře.

c) Je jen jedna cesta. Společnými silami najít příčinu neshody a ten uzel rozvázat.

Pokusme se tedy rozvázat uzlíky špatných jednání v našem životě. Dejme si pozor, jak se při tom chováme nebo co říkáme. Určitě se nám do toho zpočátku nebude příliš chtít, určitě se nám to bude zdát příliš těžké. Ale proč třeba nepoprosit někoho, kdo by nám s tímto uzlíkem v našem životě pomohl. Třeba dobrý kamarád, kamarádka nebo někdo z dospělých.

Každý takový neuzulovaný provázek je dlouhý a sahá až k Bohu. Jenže našim špatným jednáním tento provázek nejen že uzlujeme, ale dokonce přetrháváme. Pokud je nám líto, že jsme udělali něco špatného, opět se přivazujeme k Bohu. Možná, že provázek bude kratší, ale díky lítosti budeme blíže Bohu.

Kolikrát máme tedy rozvazovat takové uzlíky? Svatý Petr uvažoval jako většina lidí v té době: odpustit se má, i opakovaně. Ale pořád dokola to nejde. Očividně si myslí, že je dostatečně velkorysý, když by byl ochoten odpustit až sedmkrát: „Mám odpustit až sedmkrát?“ Odpověď Pána Ježíše ho asi pěkně usadila: „Ne sedmkrát, sedmdesátkrát sedmkrát!“ Představme si tedy sedmdesát sedm uzlíků? Že je to mnoho. Pán Ježíš nám tedy říká, že se máme snažit ty uzlíky rozvazovat mnohokrát – neustále. Možná nám to někdy půjde snadno, ale najdou se chvíle, kdy to půjde těžce. Přesto to nikdy nevzdávejme.

Přímluvy:

Pane Ježíši, děkujeme Ti, že nám vždycky odpouštíš, a prosíme Tě, ať my umíme odpouštět druhým.

Pane Ježíši, děkujeme Ti, že nad námi nikdy nelámeš hůl, a prosíme Tě, ať máme vždy ochotu napravit to, co jsme udělali špatně.

Pane Ježíši, děkujeme Ti, že nikdy není pozdě napravit to, co jsme udělali špatně, a prosíme Tě, když si s nápravou nebudeme vědět rady, pošli nám do cesty někoho, kdo nám pomůže.

Pane Ježíši, děkujeme Ti, že Ty nám vždy nabízíš usmíření jako první, a prosíme Tě, abychom i my, když někomu ublížíme, dokázali přijít s prosbou o odpuštění jako první.

Pane Ježíši, děkujeme Ti, že u Tebe můžeme najít útěchu, když nám někdo ublíží, a prosíme Tě, ať i my dokážeme druhé podepřít.

3.3 Kající pobožnost na téma uznání vlastní hříšnosti

Biblický úryvek: Lk 18, 9-14

O farizeovi a celníkovi

O těch, kteří si na sobě zakládali, že jsou spravedliví, a ostatními pohrdali, řekl toto podobenství: „Dva muži vstoupili do chrámu, aby se modlili: jeden byl farizeus, druhý celník. Farizeus se postavil a takto se sám u sebe modlil: „Bože, děkuji ti, že nejsem jako ostatní lidé, vyděrači, nepoctivci, cizoložníci, nebo i jako tento celník. Postím se dvakrát za týden a dávám desátky ze všeho, co získám.“ Avšak celník stál docela vzadu a neodvážil se ani oči k nebi pozdvihnout, bil se do prsou a říkal: „Bože, slituj se nade mnou hříšným.“ Pravím vám, že tento celník se vrátil ospravedlněn do svého domu, a ne farizeus. Neboť každý, kdo se povyšuje, bude ponížen, a kdo se poníží, bude povýšen.“

Promluva I.:

Pomůcky: obraz příběhu farizea a celníka, zrcadlo (příloha č. 3)

Tento příběh řekl Ježíš lidem, kteří si zakládali na tom, že jsou spravedliví, ale ostatními pohrdali. Takoví lidé žijí ve všech dobách, tehdy i dnes. Zakládají si na tom, jak pěkně a příkladně žijí, jak Pána Boha poslouchají, do kostela pravidelně chodí, druhým

pomáhají, ale na ty, kteří nežijí tak dobře jako oni, se dívají jako na špatné. Nejsou zkrátka podle nich takové jedničky jako oni.

Máte ve třídě někoho, komu se ostatní smějí, protože se pořád hádá, špatně se učí, nebo naopak má samé jedničky? Nebo třeba proto, že je malý, odstávají mu uši a koftá? Není občas ve vaší třídě důvodem k posměchu i to, že někdo nemá značkové oblečení, mobil nebo nějakou jinou věc? Smějete se někdy druhým také? Směje se někdo vám? Už jste si někdy řekli: „Bohudík nejsem jako on.“

Podívejme se nyní blíže na ty dva muže v kostele. Ten první je farizeus. Stojí vpředu, má pozvednutou hlavu, stejně jako ruce. Patří mezi dobré, ba přímo vzorné lidi. Jeho život je příkladný. Nikdy se mu nestal žádný průšvih, nepodvádí, nekrade a nelže. Jistě je pro to všechno u mnohých velmi váženým mužem.

Vzadu v kostele klečí druhý muž. Je to celník. Skoro všichni celníci byli tehdy podvodníci. Obohacovali se totiž při výběru daní na úkor druhých lidí. Vybírali od nich poplatky za každou maličkost. Mezi takové odepsané lidi tento druhý muž patřil.

Ti dva – farizeus a celník – přišli na stejné místo se stejným úmyslem. Jsou v kostele a modlí se. To, že je tady farizeus, asi nikoho nepřekvapuje. Zato něco naprosto nečekaného je, že je tu celník. Farizeovi se to však hodí, a hned toho také ve své modlitbě využije.

On vlastně Pána Boha ani o nic neprosí. Možná znáte pohádku, ve které se královna pyšně ptá svého zrcadla: „Zrcadlo, zrcadlo, řekni mi, kdo je na světě nejkrásnější?“ Farizeus si z Pána Boha dělá takové zrcadlo. Potřebuje slyšet, že je skvělý a že mu Pán Bůh dá za pravdu.

Celník byl skutečně velký hříšník. Za to ho Ježíš rozhodně nechválí. Umí si ale přiznat svou vinu. Pán Bůh pohlédl k jeho srdci a uviděl tam něco, co ve farizeově srdci nebylo. Uviděl tam opravdovost, důvěru a touhu po novém životě. A proto jeho modlitbu přijal.

Tento příběh nás varuje před pýchou.

Modlitby dnes by mohly vypadat třeba takto:

a.) Pane Bože, to je dobře, že nejsem jako můj spolužák, který nechodí tak často na mši svatou jako já, pořád něco zapomíná, nedává pozor, vyrušuje... to já nedělám.

b.) Pane Bože, je mi líto, že jsem si místo mše svaté hrál venku, že pořád něco zapomínám, že někdy v kostele vyrušuji, chtěl bych se polepšit.

A teď už víme, která modlitba je Bohu milejší. Ta, která vychází z pokorného srdce, a ne z pyšného.

Pane Ježíši Kriste, jak je snadné se s druhými srovnávat a dumat nad tím, v čem jsou horší než my. Odpusť nám, když se nad druhými vytahujeme. Prosíme, uč nás opravdové pokoře a důvěře.³⁵

Promluva II.:

„Ty jsi ale hodná holčička. Moc nezlobíš, dobře se učíš, vzorně píšeš úkoly, mamince doma pomáháš.“ Říkají vám to takhle někdy? Někomu určitě ano. A potřebuje potom taková hodná holčička nebo chlapeček chodit ke zpovědi? Vždyť nic neukradla, s nikým se nepere, do kostela chodí. V tomto evangeliu nám ale Pán Ježíš říká, že přece jen potřebuje. Takové hodné děti mohou být totiž někdy pěkně namyšlené. A namyšlenost, nebo jak se taky někdy říká pýcha, je jeden z hlavních hříchů.

Dnešní evangelium nám vypráví o dvou lidech, kteří přišli do chrámu, aby se tam modlili.

Jeden z nich byl farizeus. Kdo to byli farizeové? Byli to hodní nebo zlí lidé? Kdyby ti, Toníku, dnes někdo řekl, že jsi farizeus, asi by ti tím moc nepolichotil. Dnes je vnímáme spíše jako lidi špatné, jako lidi, kteří se přetvařovali a lhali. Je to proto, že se v evangeliích většinou (i když ne vždycky) takto chovali. V době Pána Ježíše to ale lidé brali jinak. Pro ně byli farizeové především lidé velice zbožní. Lidé, kteří se hodně modlili, často postili a často chodili do chrámu. A takových lidí si tenkrát vážili.

Ten druhý člověk byl celník. Kdo to byli celníci? To byli lidé, kteří od ostatních vybírali clo. To byl poplatek pro římského císaře. Římský císař, to byl pro Izraelity cizí okupant, vlastně nepřítel. A celníci mu ještě takhle pomáhali! Kromě toho vybírali od lidí víc, než měli nařízeno, a to, co vybrali navíc, si nechávali pro sebe. Takže vlastně ještě takto lidi okrádali a sami se na tom obohacovali. Měli tyto lidi ostatní lidé rádi? Určitě ne. Řekla bych, že je přímo nenáviděli. Považovali je za jedny z největších hříšníků.

A teď si představte, že takový farizeus a celník jednou přišli do chrámu a modlili se. Samozřejmě, každý po svém. Farizeus děkoval Pánu Bohu, že on není jako ti ostatní lidé, kteří přece páchají tolik zlého, třeba jako tenhle celník. Že on je přece mnohem lepší. A tak dále a tak dále. Myslíte děti, že se taková modlitba Pánu Bohu líbila? Pán Ježíš nám říká, že ne.

Celník se taky modlil. Ale modlil se úplně jinak. Stál docela vzadu a ani se neodvažoval pozvednout oči. Byl si dobře vědom, jaký je hříšník, a jen Pána Boha prosil,

---

³⁵ JANOŠÍK, P. *Farizeus a celník*. [online]. Poslední aktualizace 28. 7. 2011 13:29 [cit. 2013-02-25]. Katechetické přípravy. Dostupné z: <<http://katecheze.evangelnet.cz/katecheticke-pripravy/farizeus-celnik>>

aby se nad ním smiloval. A co jeho modlitba? Líbila se Pánu Bohu? Pán Ježíš říká, že ano. Farizeus vypočítává Pánu Bohu, co všechno pro něho dělá, jak se postí, jak dává do chrámu peníze, a tak dále a tak dále. Myslíte, že taková modlitba se Pánu Bohu líbila? Pán Ježíš nám říká, že ne.

Jak je to možné, že modlitba farizeje, který si vzorně plnil všechny své povinnosti, se Pánu Bohu nelíbila a modlitba celníka, který byl přece takový hříšník, ano? To už asi víte. Ten farizeus byl totiž strašně namyšlený! On si o sobě myslel, že je mnohem lepší než všichni ostatní a že od Pána Boha žádné odpuštění nepotřebuje. Proto taky o něj ani neprosil. A to byla veliká chyba! Kdyby byl k sobě doopravdy upřímný, musel by si přiznat, že se mu taky hodně věcí nepovede a že i on často hřeší, třebaže nějak jinak než ten celník. Písmo svaté říká, že my všichni bez rozdílu jsme hříšníci a všichni bez rozdílu potřebujeme, aby nám Pán Bůh odpustil.

A právě to si moc dobře uvědomoval náš celník. Proto také Pána Boha prosí o smilování. Pán Ježíš o něm říká, že se vrátil domů ospravedlněn. To znamená, že mu bylo odpuštěno.

Děti, Pán Ježíš nám vypráví toto podobenství, aby nám ukázal, jaký postoj před Bohem je správný. I když se některým z nás celkem daří být hodní, i když jsme třeba nic neukradli, i když se pravidelně modlíme a chodíme do kostela, přesto nemáme důvod, abychom byli namyšlení a mysleli si, že jsme nikdy neudělali nic, kvůli čemu bychom měli Pána Boha prosit za odpuštění. Když se nad sebou poctivě zamyslíme, nad tím, zda máme Pána Boha na prvním místě a zda máme rádi všechny ostatní tak jako sebe, určitě tam nějaký nedostatek najdeme. A také je důležité, abychom se nesrovnávali mezi sebou navzájem, kdo z nás je větší hříšník. To může posoudit jedině Pán Bůh. Na nás je, abychom si poctivě přiznali, že jsme hříšníci, a nemysleli si o sobě, že jsme lepší než ti ostatní.

Přímluvy

Pane Ježíši, často se i my nad druhé vyvyšujeme a jsme pyšní, prosíme Tě, odpusť nám to a dej nám pokorné a upřímné srdce.

Pane Ježíši, prosíme Tě, ať dobře zpytujeme své svědomí a ať svých hříchů dokážeme upřímně litovat.

Pane Ježíši, dej, ať si všímáme toho, co umí druzí, a ať je umíme pochválit.

Pane Ježíši, prosíme Tě, abychom dobré skutky nedělali proto, abychom za ně něco dostali, ale z lásky k druhým lidem.

Pane Ježíši, prosíme Tě, ať druhým umíme odpouštět tak, jako Ty odpouštíš nám.

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo přiblížit identitu a smysl kající pobožnosti jako součásti přípravy ke slavení svátosti smíření a promyslet a navrhnout vybrané prvky bohoslužby slova v ní. Jde nám o to, aby děti postupně chápaly velký dar a zároveň tajemství smíření Boha v dějinách spásy, ale především ve svém vlastním životě. Zároveň aby pocítily i po přijetí první svátosti smíření do budoucna potřebu opakovaně toto smíření s Bohem prožívat. Jedna z možností, jak alespoň částečně zabránit tomu, aby se svátost smíření nestala v jejich životě nepříjemnou a formální záležitostí, je slavení svátosti smíření v rámci kajících pobožností.

Ve své práci katechetky a pastorační asistentky stále více vidím potřebu dát svátosti smíření ráz skutečného slavení, který přispěje k hlubšímu vědomí její důležitosti pro život člověka, a to život nejen pozemský.

Zpracování tohoto tématu obohatilo především mne. Během psaní této bakalářské práce jsem si uvědomila spoustu nových skutečností, které určitě využiji ve svém poslání katechetky. Podařilo se mi nadchnout několik kněží v děkanátu pro pořádání kajících bohoslužeb pro děti. Jeden z důvodů je i ten, aby se svátost smíření stala opravdovou slavností, a ne nepříjemnou povinností.

Naznačila jsem, že máme i velký dluh vůči dětem, které jsou po přijetí prvních svátostí nasměrovány na život s Kristem, ale nikdo je dál (pokud nemají podporu v rodině) už nevede. I tady by kající pobožnosti konané několikrát během roku (začátek školního roku, advent, postní doba a konec školního roku) mohly tento dluh alespoň z části splatit.

Použitá literatura

Biblický text

Bible: Písmo Svaté Starého a Nového zákona. Ekumenický překlad. Praha: Česká biblická společnost, 1995, ISBN 80-85810-08-5.

Dokumenty Církve

Katechismus katolické církve. Praha: Zvon, České katolické nakladatelství, 1995. ISBN 80-7113-132-6.

JAN PAVEL II. *Reconciliatio et Paenitentia.* Praha: Zvon, České katolické nakladatelství, 1996. ISBN 80-7113-158-X.

Obřady pokání. Praha: Česká liturgická komise 1982. bez ISBN.

Kodex kanonického práva. Praha: Zvon, České katolické nakladatelství, 1994. ISBN 80-7113-082-6.

Ostatní literatura

ADAM, A. *Liturgika.* Praha: Vyšehrad spol. s r.o., 2008. ISBN 978-80-7021-968-3.

MARCH, M. *Uzdravování skrze svátosti.* Praha: Portál, 1992. ISBN 80-85282-34-8.

Křesťanská výchova v rodině. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2000. Bez ISBN.

AUGUSTIN, J., OPATRŇY, A. *Umění zpovídat.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010. ISBN 978-80-7195-116-2.

ŘÍČAN, P. *Psychologie náboženství.* Praha: Portál, 2002. ISBN 80-71785-47-4.

ŠELINGA, J. *Prvé svaté prijímanie – Nejvzácnější dar.* Bratislava: LÚČ, vydavatelské družstvo, 2003. ISBN 80-7114-447-9.

FAUSTI, S. *Nad evangeliem podle Lukáše.* Praha: Paulínky, 2011. ISBN 978-80-7450-025-1.

Internetové zdroje:

SIMAJCHL, L. Příprava na první svaté přijímání. [online]. Vranov nad Dyjí, Přímětice-Bítov: A. M. I. M. S., 2004. [cit. 2013-02-25] Dostupné z: <http://www.knihovna.net/KNIHA/0012_t.htm>

ZIMMERMANNOVÁ, M. Praktická příloha. Slavení bohoslužby slova. *Cesty katecheze*. [online]. 2011, roč. 3, č. 2. [cit. 2013-02-25] Dostupné z: <<http://www.cestykatecheze.cz/casopis/2011-2/Prakticka-priloha-1.htm>>

ŠEBKOVÁ, J. Boží království v podobenstvích. *Cesty katecheze*. [online]. 2009, roč. 1, č. 4. [cit. 2013-02-25] Dostupné z: <<http://www.cestykatecheze.cz/casopis/2009-4/Bozi-kralovstvi-v-podobenstvich.html>>

Slavení s maličkými. [online]. Poslední aktualizace 11. 11. 2011 11:35 [cit. 2013-02-25]. Materiál pro práci s předškolními dětmi. Dostupné z: <<http://katecheze.evangnet.cz/texty>>

ČERVENĚ, J. Podobenstvo o stratenej drachme. [online]. Poslední aktualizace 2. 10. 2007 07:00 [cit. 2013-02-25]. cerven.blog.sme.sk. Dostupné z: <<http://cerven.blog.sme.sk/c/114344/108B-Podobenstvo-o-stratenej-drachme-Lk-151-32.html>>

NEČIL, D. *Podobenství o nalezených*. [online]. Poslední aktualizace 28. 7. 2011 13:00 [cit. 2013-02-25]. Katechetické přípravy. Dostupné z: <<http://katecheze.evangnet.cz/katecheticke-pripravy/podobenstvi-o-nalezenuch> |>

JANOŠÍK, P. *Farizeus a celník*. [online]. Poslední aktualizace 28. 7. 2011 13:29 [cit. 2013-02-25]. Katechetické přípravy. Dostupné z: <<http://katecheze.evangnet.cz/katecheticke-pripravy/farizeus-celnik>>

Přílohy:

Příloha č. 1 (*podobensví o ztracené ovci*)

Příloha č. 2 (*podobensví o marnotratném synu*)

Příloha č. 3 (*O farizeovi a celníkovi*)

